

הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תַּסוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יא]

לֹא פָּהֲגֵי קֶפֶק סֶפֶק אִשָּׁא⁽¹⁵⁾.

(15) היינו דוקא באופן שירדו גשמים על הגרעינים, אבל אם ירדו על ערימת חטים שהן עדיין בשיבולים ובקשים, כתב להלן (ס"ק טו) ושעה"צ (ס"ק כד) שאין החטים שבאמצע הערימה אסורות אפילו אם ירדו גשמים רבים, שכן הקשים והשבילים מונעים את המים מלהגיע לאמצע הערימה, וניכר שלא ירדו המים לשם. וספק ספיקא של איטור 'משחרו', כתב הרמ"א להלן (ס"ב) שמותר [אף באכילה], וראה מה שכתב הט"ז (ס"ק יז) בענין זה.

[משנ"ב ס"ק יז]

וּמְתָר אֶפְלוּ בְּאַכִּילָה⁽¹⁶⁾.

(16) אולם לעשות מהן מצות של מצוה לצאת בהן ידי חובה בלילה הראשון, כתב בהגהות חתם סופר שאין להשתמש בהן, שאף על פי שחוקה שלא באו עליהן מים, מ"מ אין הן בגדר 'שמורה', ואין לצאת בהן ידי חובה בלילה הראשון [וראה שו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' מד), שכעין זה נראה בשעה"צ לעיל (סי' תנ"ג ס"ק סז)]. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ט) לענין עשיית מצות מצוה מחטים שנמצאו בהן חטים מבוקעות.

[משנ"ב שם]

דְּאוּרֵי הוּא רַק זֵלֶפָה מוּעֲטָת⁽¹⁷⁾.

(17) כלומר, ודעת היראים (השלם סי' שא) שטעם החילוק בין חטים שטבש אסורות אף על פי שהן קשות, לבין חטים שנלתתו שאינן אסורות אלא אם כן התבקעו [או על כל פנים קרובות להתבקע], הוא משום שהליתורה נעשית על ידי זילוף מעט מים, אבל חטים שטבש בספינה נישרו במים, ואף על פי שהשויע לא כתב חילוק זה להלכה, מ"מ בדיעבד במקום הפסד מרובה כתב הבית מאיר שאפשר לסמוך על הדעה.

[משנ"ב שם]

מְתָר דְּיַעֲבֹד לְאֶקְלָם בְּפֶסַח⁽¹⁸⁾.

(18) פירוש כגון שחטנו את החטים קודם הפסח, שתערובת של קמח בקמח נדחית בתערובת של לח בלח, כפי שכתב לעיל (סי' תמו ס"ק לב וסי' תנ"ג ס"ק זז). ואין הקמח האסור 'חוזר וניעור' בפסח, אבל אם לא טחנו אותן קודם פסח, הרי הן תערובת של יבש ביבש, והקמח האסור 'חוזר וניעור' בפסח, וכפי שפסק הרמ"א לעיל (סי' תמו ס"ד). וכן מבואר בדבריו לעיל (סי' תנ"ג שם) לגבי מי שלא בירר מהחטים את החטים שצמחו מחמת הלחות בדיותן תלושות וההמיצו, שכתב הרמ"א שם (סי' ג) שאם יש ששים כנגד אלו שצמחו הרי הן מותרות, וכתב המשנ"ב שם שמדובר באופן שחטנו קודם הפסח, שקמח בקמח נחשב בתערובת של לח בלח ואינו חוזר וניעור, אבל אם לא טחנו הרי הן אסורות בפסח, שיבש ביבש חוזר וניעור בפסח. ובטעם הדבר ששהינת החטים ועשיתן מייבש לילח אינה נחשבת כביטול איסור לכתחילה, ביאר בשעה"צ שם (ס"ק כג) בשם הטור, לפי שאין כוונת הטוחן לבטל את החטים המחומוצות, אלא לטחון את החטים.

אולם כתב המשנ"ב שם [ובשעה"צ (ס"ק כה)] שבעל נפש יחמיר לעצמו לחוש לדעת הפוסקים שקמח בקמח נחשב תערובת של יבש ביבש, ויאפה מצות מהקמח לפני פסח.

[משנ"ב שם]

וְאִם לֹא אֶסְוִיִּים אֶפְלוּ דְּיַעֲבֹד, צִנֵּן שֶׁמֶס⁽¹⁹⁾.

(19) שדן מה הדין כשלא ידוע אם יש ששים כנגד אותן שבתחתית הספינה [אולם כתב, שבספינות שקורין 'קאניך' ודאי שאין ששים כנגד המחומוצות]. עוד כתב שם, שאף אם ידוע שיש ששים כנגד החטים שבתחתית הספינה אין להשתמש בחטים אלו לשם מצות מצוה.

[משנ"ב ס"ק טו]

שָׂמָא לֹא נִכְנְסוּ הַקְּשָׁמִים אֶלָּא בְּשֶׁקְלִים הַקְּלִיזוֹנִים אֶבְל לֹא בְּקֶעֶן הַעֲרָמָה⁽²⁰⁾.

(20) ואכן השיבולים העליונות, שאין בהן אלא ספק אחד, כתב הלבוש (ס"ד) שהן אסורות [וראה פמ"ג (משב"ז ס"ק ה) אחר שהביא דברי הלבוש, כתב 'וצ"ע לדינא'].

[משנ"ב שם]

אִם רֹאֵה בְּתַחֲסִים שֶׁהוּכָא לְפָנָיו שְׁיֵשׁ כְּהֵם מִצְמָחִים⁽²¹⁾.

(21) ושק שנמצאו בו שלש חטים מצומחות, כתבו המג"א (ס"ק יב) והנשמת אדם (כלל קיט שאלה יח), שהרי זה בכלל חטים שיש בהן מצומחות, וצריכות בדיקה [וראה מקור חיים (ביאורים ס"ק ה) שנראה מדבריו שמחמת שלש מצומחות שמצאו בשק אין צריך לחוש שמא יש בו עוד מצומחות].

[משנ"ב שם]

דְּצִרְיָה לְבָדֵק אִם יֵשׁ שֶׁם שְׁשִׁים נְגָדֵם⁽²²⁾.

(22) ואופן הבדיקה, כתב הנשמת אדם (שם) שאין צריך לבדוק את כל החטים, אלא די שיקח במות מסוימת של חטים וראה שיש בהן ששים כנגד המצומחות, וכן יעשה שלש פעמים. מאידך, בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קלח) הסתפק אם די בבדיקה זו, או שיש לבדוק את כל החטים.

ובעל שו"ת בית הלוי הקפיד לבדוק את כל החטים אחת אחת (הגדת מבית לוי ח"א עמ' טו). מאידך, בארץ ישראל שאין הגשמים מצויים בזמן הקצירה, היקל הגרי"ז סלוביציץ שלא לבדוק אותן אחת אחת, אלא חופן חופן (שם).

ואם בדקו שק אחד ולא היו בו ששים כנגד המצומחות, כתב הדעת תורה (סי' תנ"ג ס"ג) שאין להסיק מכך לאסור את שאר השקים, ואפילו אם כולם מכרי אחד, משום שאפשר לתלות שהחטים שבשק זה הן מהשיבולים שהיו בראש הערימה.

ובאופן שאין ששים, האם רשאי להוסיף חטים שאינן חמוץ כדי שיהיו ששים כנגד המצומחות, כתב המשנ"ב לעיל (סי' תנ"ג ס"ק כ) שיש אומרים שמותר ואין זה בכלל 'מבטל איסור לכתחילה' הואיל ועדיין לא הגיע זמן האיסור, ושרוב הפוסקים אוסרים, שכיון שהוא עושה כן כדי לאוכלן בפסח, הרי זה כמבטל איסור לכתחילה, וכתב (שם) ובשעה"צ שם ס"ק לא) שאפשר שבשעת הדחק ניתן לסמוך על דעת המקילים, שכן הרבה פוסקים טוברים שהאיסור לבטל איסור לכתחילה אינו אלא מדרבנן.

ואם לא בדקו אם יש בהן ששים וטחנו את החטים, הסתפק הנשמת אדם (שם שאלה יט) אם הקמח מותר.

[שעה"צ ס"ק כד]

שָׂמָא סוּרָה לְדַבְרֵי הַגִּי'ה שְׁפִסְפִיף כִּזְבִּי⁽²³⁾.

(23) כלומר, שהרמ"א שם כתב שלענין אכילה בפסח לא סומכים על ספק ספיקא, וכאן הו"ד הרשב"א מכח ספק ספיקא, שמא לא הגיעו הגשמים לשיבולים שבבטן הערימה, ואף אם הגיעו אליהן שמא לא החמיצו.

הלכות פסח בימן תסו

ע באר הכולה

ג טור בשם בה"ג
ובשם רב צמח גאון
ד תשובת הרשב"א

החטים, פי אז אפלו לא נתבקעו אסורות. ודגן שהיה מנח בעלגה (י) ונרדו גשמים דרך הגג בקצת המקומות ונתלחלחו, אותן שנתלחלחו אסורות, אבל שאר מקומות מפר להשהותן מפת ספק-ספקא, שמה לא נרדו עליהם גשמים, ואם המצי לומר נרדו שמה לא נתחמצו, אבל לאכלן בפסח (ט) וכן אסור (יא) ולא מהני ספק (י) ספקא (ואור וכלים): ג יחשים שבאו בספינה, אם הם (יב) בשלות וקשות (יג) ולא נשתנה מראיהן. אחזוקי אסורא (יד) לא (יא) ולא (יב) מחזיקין: ד השנה שרבו גשמים ונרדו על צרמות שפשוטו עד שהיו קצת מהשבלים שעל הערמות מעלים צמחים, (טו) אין חוששין (יז) וכן (יז) לשתם חטים של אותה שנה:

שערי תשובה

ולא יתקבצו כדי שיחיו החטים נשורים היו מתרים, ומכ"ש בזה שלא נפלו רק על מעט, שייל שנתבטלו קום זמן אסורו, ואם אין שם סדקים ירק מה שבשילי הטהרה במקום שיש לחש שנקוו המים שם והשאר מפר. ע"ש. ונראה שלכתחלה יש לטחון החטים קום פסח: [ט] אסור. עב"ט. ועין במקום שמיאל סימן נח שכתב בישל קשית הע"ז על תרמ"א והעלה בספק תרמ"א, ע"ש: [י] מחזיקין. ועין בגר"ד קל"ד סימן י' שכתב שם שכתבתי שמיאל חטים בספינה, קצתים בהם הספנים מים ויטו וזכר, אינן שקצת חטים מתחמצים נהיהם קלא לפי שמתבטלים בשאר חטים, וכן קש"ד שכן הודיש אחר שכתבתי אורו בסוגי סרוך נפל השל על החטים לקח אחר לקח כל ששן זמן שלא נדחו והקנינו לאורן לפחות כמו חרש ימים והשל מחמין, אף הם נהנים הקלא דא"ח ועוד ואזכיר אפלו בפסח, ולא תשינו למיש פה"ש במלך א"ח סימן א שצריך לאפות קום הפסח או סרוך מר"ט דקב"ש כגון קמח אין להקל. ע"ש, ומש"ה אין להקמיר שכתבתי לציל סימן תנא, ע"ש: [י] לשתם. עב"ט. והבב בשו"ת מהר"ו ד"קובץ שכתבתי רק שיש י' נגדו מן התור, יש להתיר אפלו לכתחלה שלא בשעת הדחק לטחון אותה, ואין זה שיש מבטל אסור, שאין נקטו סימן פה, רק שכתבתי כתב שיש לאפות קום פסח; והך דסימן חסו דגן הפסח בעליה, בין שלא נסחו ונאפת פסח טו; ובש"כ וחו"ר ונעור פסח. לזה יש למכור קום פסח כמו שאר פירות חסין. ע"ש. ועין בשו"ת מצ"ד דק"ק סימן ט"ז שכתב: בשנת ח"ב היה גשמים בימי הקציר והאיוו שהחטים שקצרו יום או יומים אחריו למצות מצוה היה נגמרים ויבשים כל צרכם, ונשתקפו אולי היו נן נגמרים ויבשים

באר היטב

אפלו נעשה בפסח מטר למכרו לא"י קום ששקה שעור מיל, מ"א: (ט) אסור. אפלו נאכל מקצתן קום פסח ג"כ אין להתיר לאכל השאר. דדוקא יבש ביבש ונאכל א' מהם או בגי תצורבות יש להתיר לאכל שנים כמבאר בי"ד סימן קי. ע"ש, משא"כ לח בלה אין לו חסר בזה, וקמח מקרי לח בלה, פ"ח ומ"א וח"י, ע"ש: (י) ספקא. הש"ז העלה דבמקום הפסד או מניעת שבת י"ט כגון שאין לו אחר יש להתיר אפלו באכילה, ע"ש, והפכים עמו הח"י, ע"ש. ואם נפל מעט שלג או מים על תבואה יודיע מקומו, ודרך העליונים והשאר מפר, עטרת-זקנים: (יא) מחזיקין. ע"ל סימן חגן סי' י' מש"ש: (יב) לשתם. כי בשכונ"ג הלכה למעשה, שהתיר לקנות חטים לפסח אף שהיו נעצרים בבורות כל שלא ראינו

לשם קשארע אינה נכר הפלו כגלגל או יחודו וע"ה, כגון שהיא פלגא ורש"י נראה כגון שיש לה שהיב האון מהר"ם מן המהדר ויל בגשמים שירדו על צרמות הש חטים לטחון אותה, ואין זה שיש מבטל אסור, שאין נקטו סימן פה, רק שכתבתי כתב שיש לאפות קום פסח; והך דסימן חסו דגן הפסח בעליה, בין שלא נסחו ונאפת פסח טו; ובש"כ וחו"ר ונעור פסח. לזה יש למכור קום פסח כמו שאר פירות חסין. ע"ש. ועין בשו"ת מצ"ד דק"ק סימן ט"ז שכתב: בשנת ח"ב היה גשמים בימי הקציר והאיוו שהחטים שקצרו יום או יומים אחריו למצות מצוה היה נגמרים ויבשים כל צרכם, ונשתקפו אולי היו נן נגמרים ויבשים

משנה ברתה

ואם לא היה מסיח לפי תמו: (י) ונרדו גשמים. הניו בכרי ע"ש לספק שמה נתלחלח הרבה, (יא) אבל אם נפל מעט מים או שלג על התבואה קום שהתנה יודיע מקומו, ודרך החטים העליונים והשאר מפר: (יא) ולא מהני ספק ספקא¹⁴⁵. ועין באחרונים (יט) שהספיקו דאין להתמיר בזה רק במקום שאין הפסד בשהתמו אחר פסח, אבל במקום הפסד או מניעת שבת יום-טוב יש להתיר אף באכילה: ג (יב) בשלות וקשות. ומפל מקום (כ) אם יודיע שבא עליהם מים, יש לאסור החטה עצמה אף שלא נשתנה כלל: (יג) ולא נשתנה מראיהן. אבל אם נשתנה מראיהן או שהם לחות (כה) אסור אפלו להשהותן: (יד) לא מחזיקין. רוצה לומר, ובדאי לא בא עליהן מים, (כז) ומטר אפלו באכילה¹⁴⁶. ועין בספר בית-מאיר שכתב, דכל זה מגרי באותן הספינות שהחטים מגחים על גליות שבאמצע הספינה ואין החטים באים לתוך המים מה שמתחת הספינה שואבת, וגם למעלה היא מבשה, מה שאין פן בספינות (שק"דן קאנ"ו) שמתחת הספינה יודיע שתמיד היא מלא מים והחטים שקוצים בהמים, וגם למעלה היא מפרעת וקרוב הדבר שבזמן שהיא על הדרך הגשם עליהם מטר השמים, וגם ששהמלחים מגביהים תמיד המשוטות מן המים להוליד הספינה, כדאי נמו עליהם מי הנהר בכל צדדי הספינה, על-פן לכתחלה כדאי אסור לקנות אותן חטים לפסח בכל כגון: ובדיעבד במקום הפסד מרבה אפשר הנה להקל מפני חשש גשמים מלמעלה או מה שנתו עליהם מן המשוטות דאולי הוא רק

ולפיכ מוצקת¹⁴⁷, אמנם מפני שירדע שהחטים המנחים בתחתית הספינה עש"ש יש מים פתיר, ובנדאי הנה שריו בתוכם זמן רב אלא שעתה נתנגבו, והם אסורים אפלו לא נתבקעו, ועל-פן צריך דרישה מן הסותרים הבקיאים אם יודיע להם שיש עש"ש בהחטים שלמעלה נגד מה שמתחת הספינה, מטר בדיעבד לאכלם בפסח¹⁴⁸, ואם לא אסורים אפלו בדיעבד, עין שם¹⁴⁹: ד (טו) אין חוששין וכו'. כל שאין רואין בהם סימן חמוץ, (כג) לפי שהולכין אחר הרב ואין הרב מחמיצין. (כד) ואף אותן צרמות שנראיין שנפלו עליהן גשמים, תולין להקל, שמה לא נכנסו הגשמים אלא בשבלים העליונים אבל לא בכסון הערמה¹⁵⁰, ואם המצי לומר נכנסו, שמה לא הקפיקו להחמין. ומפל מקום אם רוצה בהחטים שהובא לפניו שיש בהם מצמחים¹⁵¹, גם המהדר מודה דצריך לבדוק אם יש שם עש"ש נגדם¹⁵². ופשיטא כשמוליכין החטים למכור, והגשמים יורדין על השקים עד שהשק כמעט פלו שריו במים וגם החטים נתלחלחו, אסורים מדינא בפסח, שהרי הריעו"תא נגלה לעינים. וצריכין להזהיר על זה פי המוכרים אין מקפידין על זה, פי רבן אינן בני-תורה, וגם צריך להזהיר להמוכרי תבואות בשנה שרבו גשמים או שירדו מים על השקין, דאנו מחזקים למפר התבואות פדין מכירת חמין, ובאסורים למפר מהם לנכרי אחר זמן אסורו [ח"א]: (טז) לשתם חטים וכו'. כתב בשו"ת כנסת-הגדולה הלכה למעשה, שהתיר לקנות חטים לפסח אף שהיו נעצרים בבורות, כל שלא ראינו בהם שפני במראיתן ואינם

שער הצינון

(י) עטרת-זקנים וש"א: (יט) הש"ז וחקי-צלב והגר"ז וחי"א-אדם, וכן הספיק הפרי תדש ומריבא מפר אף באכילה טעם ספק-ספקא. והנה סברת הרמ"א שהתמיר לענין אכילה, חתרו האחרונים למצא טעם לרברו ולכן הספינו להמיר במקום הדחק, ובכאור הגר"א פתב טעם פשוט לרברו, והוא משום שהיא דבר שיש לו ממדין ולא מהני בזה ספק-ספקא, כדאיסא בלנה-דעה סימן קי, אכן לפי מה ששטם המחבר בסימן תכו סעיף ב וסעיף ג בוכח וסביבא לה דחמין לא מקרי דבר שישלו ממדין, וכן פתב הגר"א בעצמו שם ובית-הדעה סוף סימן קב שפן הוא דעת המחבר, ועל-פן כדאי יש להקל במקום הדחק: (כ) חקי-צלב, וכנ"ל במשנה ברתה סעיף-קטן ז: (כה) טור בשם בה"ג, והובא בחקי-צלב. וכתב הפרי-מגדים, דדוקא חטים שבאו בספינה מחזיקין בנשתנה מראיהן, אבל סתם חטים יש לומר דשרי באכילה אף כשנשתנה מראיהן כשאין לו אחרים: (כז) שם פטור: (כג) רש"י, והובא במגד-אברהם והגר"א: (כד) ט"ז בשם הרשב"א שהובא בבית-יוסף, והעתיקו גם הגר"ז. ומה שהקשה הש"ז שזה סותר לרברו הג"ה שבסעיף¹⁵³, כבר תרין המגיה ברכי-רמשה וקשהיקו הפרי-מגדים, פי צרמות הם בשבלין וקשין, ועליונות הודיש הם כגון כסאי וכו' שלא ירדו המים באמצעות הודיש, מה שאין פן במשנה דאגור ע"ש ספק כולו: והנה גם שם הספינו כשה אחרונים שיש להקל במקום הדחק אף באכילה, וכל-שכן באין:

הלכות פסח סימן תסו

ה' ה' ד'גן ש'מחבר (יז) ש'תנבש לגמרי ואינו צריך ליניקה, כמאן דמנח בכדא דמי ומקבל המוץ (יח) אם ירדו עליו גשמים: ו' י' חטים שנמצאו בהם מבקעות, (יט) אותן שאין מבקעות (כ) מתרות, מפני שהחבר מצוי שפשעת גשמים עליונית הגדיש ותחתיתו מתחמץ ומתבקע ואין המים נוגעים באמצעיתו כלל: ז' (כא) 'ישאל שיש לו בורות מלאים חטים וחושש שפוא יש בקרקעית הבור ובקירותיו חטים מבקעים מלחות הבור והארץ, בכטול בעלמא סגי (ועין לעיל סימן תלו סעיף א): ח' ה'דבש של אינו-יהודי, (כב) אין מחזיקין בו אסור (ג) ואוכלים אותו בפסח: הגה (כד) מיהו, יש מחמירין (מרוכי פניש והג'ם פ'יד), והסנהג במדינות אלו (כה) שלא לאכל דבש, רק אותו שפכאים (יג) בקביות מן הסנרת, שעושין ממנו משקה שקורין מ'ע'ד. (כו) והאנים והשנים והעבים והשנים שקורין רוזני' ג'דלים או קטנים, תלוי במנהג המקומות, כי יש מחמירים שלא לאכלן והש מקליו, ולכך נהגו במדינות אלו להחמיר (כז) שלא לאכל שום פרוח

ה' ושיבא בתשובה מהא דפסחים ל"ב ו' השוכח מדין ז' בתשובה לתרומין סימן כסח ח' א"ר דמדות מ'תלוי בשם רבין וה'א"ש בתשובה כ"ל כ"ר

באר היטב

בהם שני במקומות ואינם לחות, ע"ש. ואם יש בהם חטים שצמחו ע"ל סימן תנג: (י"ב) בקביות וכו' שעושין וכו'. מ"י פ'תרי בעינן, דזקא מאותו שבתית מתר לעשות משקה, דאף את"ל שיש בו מעט קמח, כטל כס' בשעת בשול קדם פסח, אכל אותן שמביאין בכלים קטנים אסור אפילו לעשות ממנו משקה, וכמה פ'מים נחבר לי שמערכין בהן קמח הרבה: ולאכל הדבש בעין, בכל ענין אסור, דאחי לאחופי, וכ"כ מהרי"ל ומהר"ש"ל. ואסור לעשות המשקה בפסח, ב"ח. מיהו, דבש שמביאין עם התדרים הקטנים שלם כמו שהיה מנהג פ'נתת ציצוק לא נחשב כ'ע'ד ונ"הגן בו המר לכ"ע שאין דרוף לערב בו כלום כשורדין אותם מן הסנרת, לבלש, ועמ"א. וט"ו קרב המשמעות דברי רב בשמיע אותו שמביאים בקביות מן הסנרת, דאפילו לאכלו בה בעין מתר, עכ"ל. ג"ל המר גמור לכ"ש

שערי תשובה

בעת שהיה הנשם על הארץ, שפסק הנשמה שנקבל חסון אף בחבר לקרע; ותצלה שאין לחש לזה אפילו נתקשר לגמרי תם בקלפון, אם לא קשורכו השמים יום ולילה גשם חזק שפסל השמים והשקלים לארץ וסגשמים קולפון עליהם בחזק וכמאן דנחמי בבושם בקלי שלא מה דמי, אבל בגשם שאינו חזק כ"כ ואינו אורף וזן גדול אין להסיר אם לא שאנו רואים אותם בקויעים, ונ"ע, שלא העריכו שמיר

משנה ברורה

לחות, והעתיקהו האחרונים: ה' (יז) ש'תנבש לגמרי וכו'. כתב הח"י אדם, דמשמע זה נוהגים התדרים שהיה פל המצות שלהן משמרים משעת קצירתה²⁴, דלפעמים מניחין ל'בשן במקור יותר מדי מפני שאין להם פנאי לקצר, וזו שקורין שמונה קוצרין אותן בעוד שהן לחין קצרה, ע"ש²⁵: (יח) אם ירדו עליו גשמים, הינו גשמים קרובין, אכל על-ידי זליפה מועטת שינדר על השקלים (כה) לא תשיעין ומתר אפילו למצת-מצנה נמאמרמרדכי בשם רבינו מנחם. ועין בשערי-תשובה מה שכתב בשם תשובת מע"ל צדקה²⁶: ו' (יט) אותן שאין מבקעות וכו'. ומפל מקום (כ) צריכין לברר מהן המבקעות²⁷, או שהיה על-פל-פנים ששים נגדם²⁸: (כ) מתרות. וזקא (כז) פ'שעין לחות: ז' (כא) ישאל וכו'. דהוי (כח) כחמץ שפילה עליו מפלח: ועוד, דפסק פסקא, שפא לא נתחמצו, ואם תמצי לומר נתחמצו, שפא נתפשטו: ח' אין מחזיקין בו אסור. לומר שהוא מנהג סלח שערכו בו, דאחריכין אסורא לא מחזיקין: ועוד, דאפילו ערבו, (כט) הרי דבש מ'פרות הוא ואין מחמירין: (ג) ואוכלים אותו בפסח. יש שפ'תב (ל) דהינו זקא לאכל הדבש בעין פמות שהיא, אבל ללוש בו עסה אסור, כי מצוי הוא בעת הוצאת השענה מהדבש להעקרב שם מים²⁹, והרי לה מים עם מ'פרות (לא) ומחמירין: (כד) מיהו, יש מחמירין. שרגילין לערב בו סלח לחותה: (כה) שלא לאכל דבש רק וכו'. פרוש, שפ'דבש זה שמביאין בקביות מן הסנרת, (לג) שמערכ בו ענין השענה, נוהגים לאכלו לזרף, ואפילו לעשות ממנו משקה מ'ע'ד. משום דאין דרוף שמתת יום-טוב אם אין לו משקה אחרת, אבל מה שמביאין בכלים קטנים שמקנה מן השענה, דרוף העכו"ם לערב בהן קמח,

ולכן אסור לאכלו ואף לעשות ממנו משקה בפסח. (לכ) ויש מהאחרונים שמחמירין בזה אף קדם פסח, משום דמצוי שמערכין בהן קמח הרבה עד שלא יהיה אף בתעובות המים ששים נגד הקמח לבטלם, (ל) וכן מחמירין שלא לאכל דבש בעין בפסח אף מאותן הבאין מתביות גדולות, משום דאחי לאחופי להקל בכל דבש³⁰: [אם לא (ל) אותן שמביאין עם התדרים הקטנים שלם כמו שהוא מנהג בסנרת, שצדק לא נהרסקו. ולענין מעשה בעשיית משקה מ'ע'ד קדם הפסח, משמע מדברי (למ) האחרונים דנהגין עכשו להקל אף מאותן שבאין בכלים קטנים, דתלינן שיתבטל הקמח בששים [אם לא (ל) שידע שבאותן מקומות הדרף לערב קמח הרבה]. ומפל מקום, המחמיר בזה שלא לעשות משקה מ'ע'ד כי אם מהדבש הבא בקביות עם השענה, שבוא עליו ברכה. ולענין לאכל בפסח בעין דבש הפא מן הקביות, תלוי (מ) במנהג המקומות, ובמדינתנו מנהג להקל. ומפל מקום צריך להקיר ולירע מנהג המקומות, כי יש מקומות שנותנין להם פ'נתת בשעת רדיה או שאר דברים של חמץ, והמקום שיש לחש לזה אסור הדבש לאכלו (מא) בעין בפסח, אבל מתר לעשות ממנו משקה מ'ע'ד קדם פסח [ח"א]: (כו) והאנים והשנים. דיש חשש (מג) שמפזרים עליהם קמח בשעה שמבישין אותן, וענבים - רגילין ל'בשן בתנור אצל הפת או אחר שהוציאו הפח מן התנור, ויש מקומות שאין מפזרין עליהם קמח ומבישין אותן בשמש, (מג) וזהו שכתב שחלוי במנהג המקומות³³: (כז) שלא לאכל שום פרוח וכו'. הינו משמע הפ"ל. ומפל מקום נוהגין (מד) המר לעשות מהם משקה בפסח, דהינו ששוררין אותם פמים עד שנקלט טעמן בתוך המים ושוחין המים בפסח, דכיון שאין בהם אלא חשש בעלמא אין מחמירין כל-כך לאסור אף מר

שער הצינן

תרגום: 1 מ'דבש. 2 צמורים. (כט) דכל אגב מדלחה (הינו דרוף נפילתו) לא מחמיר, ובהיא הפסחים דף מ, ע"ש: (כ) ח"י אדם: (כ) הגרי ופ'שט: (ל) בית-יוסף פ'שם ר'שפ"א: (כט) בית-יוסף. ולומר שפא מים וגם קמח, ח'ששא חזקה היא [שם בבב"י]: (ל) ש'נר-בנסת-הנדולה ועלת-שבת: (לא) הינו שצריך אז שמינה זמרה, ולכן אין ללוש בהם לסתולה, ונ"ל בסימן תסב סעיף ב: (לב) אחרונים: (לג) מ"י וחק-יצקב וחק-יוסף גבאר דברי הרמ"א, וכן כתב הפרי מגדים דכן מורה לשון הרמ"א, דלא כמגן-אברהם³¹, וכן מוכח ב'דברי-משה: (לד) מ"י ושי"א: (ל) פ"ח ופ'גן-אברהם: (לו) ש"ס: (לז) פ'גן-אברהם ברע"ה הלבוש דבזה לכלי עלמא שרי. ועין באליה רבה שכתב ג"כ ונראה דבזה בלי עלמא מורים להקל, דבזה לא שרי דאחי לאחופי להקל ברובש אחר. ועין פ'רימג'דים³²: (ל) חמ"ד-משה והגרי: (לט) אחרונים: (מ) אליה רבה ופ'רימג'דים: (מא) ולכאורה אף אם ירעה לסנן לא מסוגי, לפי מה שבאר לעיל בסימן חמו כמגן-אברהם סעיף-קטן יג דאם נפל פח כמ'דבש שהם עבים לא מ'תני טעון, וכל-שפון דבדבש מ'ש, ואפשר דהכא שהיא רק חשש בעלמא יש להקל: (מג) בית-יוסף ושערי-פוסקים: (מג) הגרי: (מד) כמגן-אברהם וחק-יצקב ושי"א:

תרגום: 1 מ'דבש. 2 צמורים. (כט) דכל אגב מדלחה (הינו דרוף נפילתו) לא מחמיר, ובהיא הפסחים דף מ, ע"ש: (כ) ח"י אדם: (כ) הגרי ופ'שט: (ל) בית-יוסף פ'שם ר'שפ"א: (כט) בית-יוסף. ולומר שפא מים וגם קמח, ח'ששא חזקה היא [שם בבב"י]: (ל) ש'נר-בנסת-הנדולה ועלת-שבת: (לא) הינו שצריך אז שמינה זמרה, ולכן אין ללוש בהם לסתולה, ונ"ל בסימן תסב סעיף ב: (לב) אחרונים: (לג) מ"י וחק-יצקב וחק-יוסף גבאר דברי הרמ"א, וכן כתב הפרי מגדים דכן מורה לשון הרמ"א, דלא כמגן-אברהם³¹, וכן מוכח ב'דברי-משה: (לד) מ"י ושי"א: (ל) פ"ח ופ'גן-אברהם: (לו) ש"ס: (לז) פ'גן-אברהם ברע"ה הלבוש דבזה לכלי עלמא שרי. ועין באליה רבה שכתב ג"כ ונראה דבזה בלי עלמא מורים להקל, דבזה לא שרי דאחי לאחופי להקל ברובש אחר. ועין פ'רימג'דים³²: (ל) חמ"ד-משה והגרי: (לט) אחרונים: (מ) אליה רבה ופ'רימג'דים: (מא) ולכאורה אף אם ירעה לסנן לא מסוגי, לפי מה שבאר לעיל בסימן חמו כמגן-אברהם סעיף-קטן יג דאם נפל פח כמ'דבש שהם עבים לא מ'תני טעון, וכל-שפון דבדבש מ'ש, ואפשר דהכא שהיא רק חשש בעלמא יש להקל: (מג) בית-יוסף ושערי-פוסקים: (מג) הגרי: (מד) כמגן-אברהם וחק-יצקב ושי"א:

